

**BREVETELE DE INVENȚIE – SECURITATE ȘI REZILIENȚĂ
ÎN ERA INTELIGENȚEI ARTIFICIALE**

**PATENTS OF INVENTIONS – SECURITY AND RESILIENCE
IN THE ERA OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE**

Elena LUPU, șef secție „Colecții speciale”,
Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a INCE, ASEM,
Ecaterina COȘLEȚ, bibliotecar principal, secția „Colecții speciale”,
Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică a INCE, ASEM

Elena LUPU, Head of Special Collections Section,
Republican Technical and Scientific Library of INCE, ASEM
ORCID: 0000-0001-9065-4638
e-mail: elenalmd@gmail.com

Ecaterina COȘLEȚ, Principal Librarian, Special Collections Section,
Republican Technical and Scientific Library of INCE, ASEM
ORCID: 0000-0003-0965-1208
e-mail: ecaterinacoslet32@gmail.com

CZU: 001.894

DOI: 10.46727/c.v3.27-28-03-2025.p235-245

Abstract. Patents play a central role, providing inventors with exclusive rights, encouraging investment in research and development and ensuring a competitive advantage in the market. The emergence of Artificial Intelligence (AI) has intensified these challenges and opportunities, raising questions about the legal status of AI-generated creations and redefining the human role in the creative process. International organizations such as WIPO and national institutions such as AGEPI contribute to adapting intellectual property protection systems to new technological realities. In addition to the benefits it offers, Artificial Intelligence also brings significant risks, such as cyberattacks on unpublished documentation or the difficulty of preventing algorithmic counterfeiting. In addition, the current patent system is challenged to redefine its fundamental concepts, such as the notion of "inventor" or the criteria of "novelty" and "inventive activity", in order to integrate inventions made by Artificial Intelligence. It remains essential that these systems become more resilient and adaptable, preserving their function of legal protection and stimulating progress in an era dominated by emerging technologies.

Keywords: patent; inventor; artificial intelligence; security; emerging technologies.

Introducere

Într-o lume aflată într-o continuă expansiune tehnologică, protejarea invențiilor devine stringentă pentru stimularea progresului și sustenabilitatea economiei. În acest context, Brevetele de invenție dețin un rol substanțial, oferind inventatorilor drepturi exclusive asupra creațiilor lor și asigurându-le un avantaj competitiv pe piață.

Inteligența Artificială și soluțiile tehnologice avansate se extind într-un ritm alert, iar importanța brevetării devine tot mai evidentă. Prin protejarea drepturilor de proprietate intelectuală, brevetul încurajează investițiile în cercetare și dezvoltare, facilitând astfel crearea de soluții inovatoare, factor ce contribuie la progresul societății. În ultimii ani, termenul de Inteligență Artificială stârnește atât entuziasm, cât și teamă, adesea fiind descrisă ca un potențial răufăcător în narațiunea invaziei intimității. În timp ce aceste preocupări persistă, potențialul de progrese inovatoare în diverse domenii prin Inteligență Artificială nu poate fi trecut cu vederea.

Inteligența artificială este privită ca fundamental nouă și diferită în comparație cu tehnologiile anterioare, prin aceea că, diminuează - sau poate chiar înlocuiește - ingeniozitatea umană care până acum a stat la baza oricărui demers inovator și creativ. Această perspectivă a devenit deja o realitate în unele domenii: au apărut instrumente puternice de Inteligență Artificială care generează imagini, opere de artă, muzică sau povești cu aport uman minim.

Conform evoluției istorice, apariția noilor tehnologii au un impact profund asupra relațiilor și instituțiilor care favorizează inovația. Factorii de decizie, care încearcă să echilibreze stimulentele pentru inovatori cu acces suficient la inovații, pentru inventatori și societate în ansamblu - ajustează frecvent politicile care guvernează ecosistemele de inovare. În ansamblu, creșterea numărului invențiilor în domeniul tehnologiilor Inteligenței Artificiale, și a invențiilor create de însăși Inteligența Artificială, a devenit deja un fenomen natural.

Consolidarea sistemului de Proprietate Intelectuală

Organizația Mondială a Proprietății Intelectuale (OMPI) are un rol decisiv în consolidarea protecției invențiilor, inovațiilor digitale și a tehnologiilor de vârf, precum inteligența artificială, blockchain-ul sau big data. Prin intermediul unor instrumente moderne și platforme digitale avansate, OMPI facilitează o gestionare eficientă și sigură a drepturilor de proprietate intelectuală la scară globală [13]. Fondată în anul 1967, OMPI a fost creată cu misiunea de a stimula creativitatea și de a promova protejarea proprietății intelectuale în întreaga lume. Cu un număr actual de 183 de state membre, organizația administrează 23 de tratate internaționale și își desfășoară activitatea din sediul său central din Geneva, Elveția [13].

Sediul OMPI din Geneva reflectă evoluția arhitecturii și a viziunii asupra proprietății intelectuale. Construit între 1961 și 2014, complexul îmbină funcționalitatea modernă cu simboluri profunde, inclusiv un motto gravat în latină sub cupola clădirii principale:

„Geniul uman este sursa tuturor operelor de artă și a invențiilor. Aceste lucrări sunt garanția unei vieți demne de oameni. Statul este obligat să asigure protecția corespunzătoare a tuturor formelor de artă și invenții.”- Arpad Bogesch [13]. Această afirmație, valabilă în 1978, este astăzi provocată de realitățile tehnologice moderne. Într-o eră în care mașinile inteligente - create de geniul uman - pot genera opere și invenții, apare întrebarea: mai este omul singura sursă a creației?

OMPI a recunoscut această transformare și a inițiat consultări internaționale privind statutul juridic al creațiilor generate de Inteligența Artificială, inclusiv în ceea ce privește drepturile de autor și protecția brevetelor. Astfel, organizația continuă să fie un pilon central în adaptarea cadrului juridic global al proprietății intelectuale la noile provocări ale erei digitale.

La nivel național, Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI) este autoritatea unică, responsabilă de acordarea protecției juridice pentru invenții pe teritoriul Republicii Moldova, în conformitate cu legislația în vigoare[1]. AGEPI a fost organizată în 2004 în urma fuziunii a două instituții, Agenția de Stat pentru Drepturile de Autor (ADA), instituită la 25 noiembrie 1991, și Agenția de Stat pentru Protecția Proprietății Industriale (AGEPI), instituită la 25 mai 1992. Astăzi, Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală nu doar gestionează procedurile interne de protecție a drepturilor de proprietate intelectuală, ci și reprezintă Republica Moldova pe plan internațional în cadrul Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale (OMPI) și altor organisme internaționale relevante. Prin aceste parteneriate, agenția asigură alinierea politicilor naționale la standardele globale și participă activ la dezvoltarea cadrului internațional în domeniu. Totodată, AGEPI deține și administrează Colecția națională de brevete, prin achiziții și schimburi de informații cu organizațiile internaționale și cu oficiile de brevete din străinătate. Prin activitatea sa, AGEPI sprijină inovarea, protejează creativitatea și contribuie la dezvoltarea unei economii bazate pe cunoaștere și competitivitate[1].

Biblioteca Republicană Tehnico-Științifică (BRTȘ) este instituția info-documentară specializată, fiind unica bibliotecă în republică ce deține în patrimoniul ei o valoroasă colecție de documente: descrieri de invenții, cereri de brevet atât pe hârtie cât și pe micro purtători (microfilme și microfise), modele de utilitate, modele industriale, mărci și desene comerciale, buletine oficiale, indexuri, documente metodologice având în posesia ei un întreg univers de documente din domeniul proprietății industriale - brevetele de invenții care ascund valoroasele și prețioasele

informații din peste 20 de țări: S.U.A., Anglia, Japonia, Germania, Suedia, Italia, Bulgaria, Ungaria, Elveția, Austria, Norvegia, Olanda, Finlanda, Polonia, Canada, Franța, Cehoslovacia, România, Danemarca, India, ex-URSS și Rusia, și desigur - Republica Moldova. Colecția „Documente de brevet” a fost fondată în baza Hotărârii Sovietului Miniștrilor al RSSM în anul 1968, numărând inițial peste 2000 volume. În prezent (2025) colecția de brevete de invenții a BRTȘ cuprinde peste 12 milioane de volume și este o parte componentă a patrimoniului național, fiind dezvoltată în timp ca o colecție unicat prin conținutul, sensul și menirea sa, devenind un indispensabil suport informațional și documentar pentru cercetători, inventatori și raționalizatori.

Securitatea brevetelor de invenție & noile tehnologii

Dezvoltarea Inteligenței Artificiale transformă nu numai modul în care sunt create invențiile, dar și prezintă provocări semnificative pentru sistemul de brevete existent. Brevetele de invenții conferă deținătorilor drepturi exclusive asupra invențiilor lor pentru o perioadă determinată. Acest aspect este important și pentru dezvoltatorii Inteligenței Artificiale, unde crearea algoritmilor, arhitecturilor de rețele neuronale sau a metodelor de antrenare implică investiții semnificative în timp, bani și expertiză.

De exemplu, Google a brevetat tehnici avansate pentru antrenarea rețelelor neuronale profunde, permițând optimizarea proceselor de învățare automată. În mod similar, IBM deține multiple brevete pentru tehnologii de prelucrare a limbajului natural, esențiale pentru asistenții virtuali și sistemele de traducere automată. Fără protecția oferită de brevete, inovațiile pot fi ușor copiate, descurajând astfel cercetătorii și companiile să investească în noi tehnologii.

Brevetele de invenții asigură un mediu de afaceri echitabil, oferind protecție legală inventatorilor în fața practicilor neloiale. Compania OpenAI și-a brevetat metode de interpretare și generare a textului bazate pe arhitectura GPT, protejând astfel o tehnologie fundamentală în domeniul procesării limbajului natural. Aceasta oferă un avantaj competitiv și asigură exclusivitate pe piață pentru produsele lor inovatoare. În sectorul auto, Tesla a brevetat tehnologii esențiale pentru conducerea autonomă, consolidându-și astfel poziția de lider în industria vehiculelor electrice și autonome. În așa mod, companiile inovatoare sunt recompensate pentru eforturile lor, ceea ce facilitează dezvoltarea continuă a tehnologiei Inteligenței Artificiale. Companiile și investitorii sunt mai dispuși să finanțeze proiecte de cercetare în domeniul Inteligenței Artificiale dacă rezultatele pot fi garantate prin brevete. Anume acest lucru, reduce riscurile financiare și oferă perspective clare asupra rentabilității investițiilor.

Sistemele bazate pe Inteligența Artificială sunt frecvent expuse atacurilor cibernetice, manipularea datelor sau exploatarea vulnerabilităților algoritmice. Brevetele de invenții contribuie indirect la stabilirea unor standarde etice și de siguranță în dezvoltarea Inteligenței Artificiale. Inventatorii sunt motivați să respecte cerințe stricte pentru ca tehnologiile lor să fie eligibile pentru protecție intelectuală și doar brevetele protejează soluțiile inovatoare de securizare a sistemelor de Inteligență Artificială.

Reziliența sistemului de brevete & inteligența artificială

Inteligența Artificială generează numeroase provocări pentru sistemele de brevete tradiționale. Datorită capacității sale de a genera soluții inovatoare, Inteligența Artificială impune o reevaluare a mecanismelor de protecție a proprietății intelectuale. Pentru ca sistemul de brevete să rămână robust, eficient și echitabil, este necesar să se aplice măsuri specifice de adaptare la aceste noi realități tehnologice. Un element central în acest cadru al rezilienței îl reprezintă statutul inventatorului. În situația în care o invenție este generată de un sistem de Inteligență Artificială, se ridică întrebarea: cine deține drepturile asupra acesteia – dezvoltatorul Inteligenței Artificiale, sistemul în sine sau compania care îl deține? Determinarea clară a persoanei sau entității care poate fi recunoscută drept „inventator” constituie una dintre cele mai delicate și controversate întrebări din domeniul proprietății intelectuale. Întrucât sistemele de Inteligență Artificială nu au personalitate juridică, ele nu pot depune cereri de brevet în nume propriu. Astfel, dilema privind titularul drepturilor asupra unei invenții create de Inteligența Artificială – fie el dezvoltatorul, operatorul sau utilizatorul final – continuă să fie subiect de dezbatere intensă.

Actualmente, majoritatea legislațiilor privind brevetele, impun ca inventatorul să fie o persoană fizică. Acest aspect generează dificultăți în cazul inovațiilor generate autonom de algoritmi Inteligenței Artificiale. În acest sens se impun cerințe noi, precum fie recunoașterea Inteligenței Artificiale ca entitate capabilă de invenții, fie introducerea unui sistem care atribuie drepturile de brevet utilizatorului sau proprietarului Inteligenței Artificiale.

De asemenea, este importantă definirea clară a regulilor care guvernează invențiile generate cu ajutorul Inteligenței Artificiale, precum și a gradului de contribuție umană necesar pentru a justifica acordarea unui brevet. O condiție fundamentală a brevetabilității este caracterul de noutate al invenției. Inteligența Artificială are capacitatea de a analiza rapid volume mari de date și de a explora spații tehnologice extinse, generând soluții ce pot părea remarcabil de originale. Totuși, aceste sisteme se bazează în mare măsură pe date preexistente pentru a crea noi combinații. Așadar, se pune întrebarea: sunt aceste invenții cu adevărat „noi” sau reprezintă doar reconfigurări ingenioase ale informațiilor deja cunoscute? Criteriul

actual de „activitate inventivă” necesită o revizuire atentă, încât să reflecte în mod adecvat specificul soluțiilor generate automat.

Cadrul legal pentru siguranța brevetelor de invenții

Inteligența Artificială a evoluat de la a fi un simplu instrument la a deveni un participant activ în procesul de inovare. Sistemele de Inteligența Artificială pot analiza probleme complexe, pot identifica modele noi și pot genera independent diverse soluții tehnice. Acest lucru ridică întrebare fundamentală: Inteligența Artificială poate fi totuși recunoscută ca inventator? În cadrul legal actual, „*inventatorul*” este limitat la persoanele fizice. Acest lucru creează „*zone gri legale*” atunci când inovațiile sunt predominant sau în întregime rezultatul proceselor bazate pe Inteligența Artificială. Dezvoltarea accelerată a Inteligenței Artificiale a impus tot mai clar nevoia de a consolida un cadru juridic solid, atât la nivel național, cât și internațional, în ceea ce privește protecția brevetelor de invenție. Astfel, diferite organisme internaționale joacă un rol valoros în elaborarea și implementarea unor norme obligatorii care să reglementeze protejarea inovațiilor într-un context global.

Fundamentul sistemului național de protecție juridică a proprietății industriale în Republica Moldova a fost stabilit prin adoptarea Legii Parlamentului Nr. 50 din 7 martie 2008 privind protecția invențiilor. Conform acestei legi, drepturile asupra unei invenții sunt recunoscute și protejate pe teritoriul țării, fiind confirmat prin eliberarea unui brevet de invenție[8]. Brevetul atestă atât prioritatea și calitatea de autor, cât și dreptul exclusiv al titularului asupra invenției. Legea a fost supusă mai multor modificări de-a lungul anilor - 2014, 2015, 2016, 2018, și cel mai recent în 2023 – vizând aspecte importante precum, formele de protecție a invențiilor, condițiile de brevetabilitate, excepțiile de la aceasta și drepturile inventatorului. Totodată, menționăm Legea nr. 230/2022 privind dreptul de autor și drepturile conexe din 28 iulie 2022, dar care nu abordează provocările generate de Inteligența Artificială[7]. Un alt document de referință este *Strategia de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023–2030* din 6 septembrie 2023, care subliniază lipsa unui cadru juridic adaptat noilor tehnologii digitale, precum Inteligența Artificială, blockchain, internetul obiectelor (IoT), Big Data și miningul. Documentul evidențiază, de asemenea, nevoia urgentă de ajustare a reglementărilor existente la noile modele de afaceri digitale. [6].

În ceea ce privește cadrul normativ internațional, protecția și siguranța brevetelor de invenție în România și în Uniunea Europeană sunt asigurate printr-un ansamblu de legi și reglementări care stabilesc în mod clar drepturile și responsabilitățile inventatorilor. Printre cele mai relevante acte normative se numără:

- Legea nr. 64/1991 privind brevetele de invenție - reglementează procedura de acordare a brevetelor și protecția drepturilor titularilor.

- Legea nr. 83/2014 privind invențiile de serviciu - detaliază drepturile și obligațiile angajatorilor și angajaților în cazul invențiilor create în cadrul raporturilor de muncă.
- Convenția privind acordarea brevetului european (EPC) - un tratat internațional care permite protecția invențiilor în mai multe state membre printr-o singură cerere.
- Regulamentul (UE) nr. 1257/2012 privind brevetul unitar - oferă un sistem unificat pentru protecția brevetelor în statele participante din Uniunea Europeană.
- Acordul privind Curtea Unificată în Materie de Brevete (UPC) - reglementează soluționarea litigiilor legate de brevetele unitare și cele europene.
- Legea nr. 11/1991 privind combaterea concurenței neloiale - protejează invențiile împotriva utilizării ilicite sau a practicilor comerciale neloiale.
- Legea nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe - oferă protecție pentru software și alte creații tehnice legate de invenții.

Cadrul legal privind inteligența artificială

Evoluția accelerată a Inteligenței Artificiale și integrarea acesteia în viața cotidiană avansează într-un ritm impresionant. În contrast, sistemul juridic nu reușește încă să țină pasul - nu doar în ceea ce privește actualizarea reglementărilor, ci și în protejarea eficientă a drepturilor de proprietate intelectuală asupra invențiilor, inclusiv a celor generate prin intermediul tehnologiilor Inteligenței Artificiale. Specialiștii atrag atenția asupra mai multor provocări legate de actualul sistem de protecție prin brevet, care ridică semne de întrebare. Una dintre cele mai mari dificultăți o reprezintă durata îndelungată a procedurii de examinare a cererilor de brevet, în special în cazul cererilor internaționale depuse conform Tratatului de cooperare în domeniul brevetelor (PCT). Persistă, de asemenea, întrebarea fundamentală: poate Inteligența Artificială fi recunoscută drept autor al unei invenții? Iar în cazurile în care contribuția este parțial umană și parțial generată de Inteligența Artificială, incertitudinea este și mai pronunțată. Lipsa unor reglementări clare generează neîncredere în rândul utilizatorilor sistemului de brevete cu privire la capacitatea actualului cadru juridic de a oferi o protecție adecvată invențiilor care implică Inteligența Artificială.

Implementarea inovațiilor în Republica Moldova reprezintă un pas strategic important pentru alinierea la standardele europene și dezvoltarea unui ecosistem solid de guvernare a datelor de Inteligență Artificială (IA). În acest context, pentru a sprijini crearea unui cadru eficient de guvernare a datelor și adoptarea Inteligenței Artificiale ca factor de dezvoltare națională, s-a elaborat „Cartea Albă”(2024) -

document strategic prin care autoritățile recunosc rolul tehnologiilor bazate pe Inteligența Artificială și reprezintă un prim pas în dezvoltarea unor politici dedicate acestui domeniu. Coordonat de Sub-Consiliul pentru Inteligență Artificială și Guvernanța Datelor (SCIA), documentul oferă consultanță de specialitate și conturează viitorul cadru de reglementare și politici pentru Inteligența Artificială și gestionarea datelor în Republica Moldova. Deși nu are statut de act normativ, „Cartea Albă” reflectă viziunea Guvernului Republicii Moldova asupra dezvoltării unui ecosistem național bazat pe Inteligență Artificială și guvernanța datelor. Acest document stabilește direcțiile strategice pentru utilizarea etică, incluzivă și sustenabilă a Inteligenței Artificiale, în conformitate cu standardele Uniunii Europene și în cadrul cooperării internaționale, vizând beneficii extinse pentru societate[2]. Prin această inițiativă, Republica Moldova își propune să sprijine administrația publică centrală în standardizarea, implementarea și reglementarea utilizării Inteligenței Artificiale și a guvernanței datelor. Totodată, „Cartea Albă” vizează maximizarea impactului pozitiv al Inteligenței Artificiale, valorificarea potențialului național de inovare și gestionarea riscurilor asociate evoluției tehnologiilor bazate pe inteligență artificială [2].

Pentru a alinia legislația națională la standardele internaționale și europene, la 5 septembrie 2024, în Vilnius, Republica Moldova a semnat Convenția-cadru a Consiliului Europei privind Inteligența Artificială, drepturile omului, democrația și statul de drept. Această convenție are drept obiectiv asigurarea unei dezvoltări responsabile a Inteligenței Artificiale, promovând utilizarea acesteia în beneficiul public și în sprijinul bunăstării cetățenilor. Totodată, documentul stabilește un echilibru între inovație și protejarea drepturilor fundamentale[3]. Fiind primul tratat internațional de acest tip, Convenția-cadru a Consiliului Europei oferă un cadru juridic global pentru gestionarea sistemelor de Inteligență Artificială pe tot parcursul ciclului lor de viață. Astfel, se garantează respectarea drepturilor omului, a principiilor democratice și a statului de drept. Adoptată pe 17 mai 2024 de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei, convenția cuprinde 36 de articole menite să faciliteze o abordare unitară asupra complexității, riscurilor și oportunităților asociate Inteligenței Artificiale[3]. Pentru Republica Moldova, semnarea acestui document reprezintă un pas important în crearea unui cadru național de guvernanță a Inteligenței Artificiale. Convenția asigură că progresul tehnologic rămâne ancorat în valorile fundamentale ale statului, punând accent pe supravegherea și responsabilitatea umană în utilizarea acestor sisteme. Prin această inițiativă, Republica Moldova își consolidează angajamentul de a valorifica Inteligența Artificială pentru inovare și bunăstare socială, fără a compromite principiile fundamentale care definesc o societate democratică.

Uniunea Europeană a adoptat Actul privind Inteligența Artificială, prima lege din lume dedicată reglementării acestei tehnologii. Uniunea Europeană urmărește să creeze un cadru legislativ care să asigure dezvoltarea și utilizarea responsabilă a Inteligenței Artificiale (IA), maximizând beneficiile și reducând riscurile asociate.

Alte acte normative europene:

- Convenția-cadru a Consiliului Europei privind inteligența artificială, drepturile omului, democrația și statul de drept. Adoptată pe 17 mai 2024 de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei[3].
- Regulamentul (UE) 2024/1689 al Parlamentului European și al Consiliului din 13 iunie 2024 de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 300/2008, (UE) nr. 167/2013, (UE) nr. 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 și (UE) 2019/2144 și a Directivelor 2014/90/UE, (UE) 2016/797 și (UE) 2020/1828 (Regulamentul privind inteligența artificială)[9].

Inteligența Artificială are potențialul de a transforma domenii esențiale, de la sănătate și transport la industrie și energie. Aceasta poate contribui la îmbunătățirea serviciilor medicale, la crearea unui transport mai sigur și ecologic, la eficientizarea proceselor de producție și la reducerea costurilor energetice prin soluții sustenabile. Un aspect important al noii legislații este, asigurarea că, sistemele de Inteligență Artificială exploatate în Uniunea Europeană sunt într-adevăr, clare, identificabile și lipsite de discriminare. Totodată, acestea necesită de a fi ecologice și să fie monitorizate de oameni, evitându-se luarea deciziilor exclusiv prin procese automatizate care ar putea avea consecințe negative.

În același timp, atât Parlamentul European, cât și statele lider ale lumii văd Inteligența Artificială ca un element central al transformării digitale a societății, care nu poate fi ignorat. Se subliniază că orice cadru de reglementare trebuie să includă flexibilitate care să permită inovarea, dezvoltarea liberă a noilor tehnologii și utilizarea Inteligenței Artificiale[4]. Inteligența Artificială se dezvoltă rapid și deseori depășește granițele naționale, astfel este necesară armonizarea legislațiilor privind brevetele la nivel internațional. Și numai acest lucru va permite protejarea invențiilor pe piețe globale și va stimula colaborarea transnațională în domeniul cercetării Inteligenței Artificiale. Partajarea securizată a informațiilor, adică crearea unei baze de date globale, protejată împotriva atacurilor cibernetice, ar putea îmbunătăți transparența și siguranța sistemului de brevete.

Concluzii

Inteligență Artificială constituie un instrument tehnologic deosebit de influent, cu implicații profunde asupra societății contemporane. Deși potențialul său de a sprijini progresul științific, economic și social este considerabil, utilizarea sa

necontrolată sau lipsită de reglementări adecvate poate genera riscuri semnificative, inclusiv răspândirea dezinformării, afectarea proceselor democratice și apariția unor conflicte etice.

Este importantă recunoașterea diferențelor fundamentale dintre Inteligența Artificială și cea umană. În timp ce inteligența umană derivă din experiență, intuiție și capacitatea de a înțelege nuanțele sociale și emoționale, Inteligența Artificială se bazează pe algoritmi și procesarea datelor în mod obiectiv și scalabil. Sinergia dintre aceste două tipuri de inteligență poate genera rezultate remarcabile, în special în domeniul precum cercetarea, educația și inovarea tehnologică.

Regimul juridic al brevetelor de invenție joacă un rol deosebit în protejarea și stimularea inovațiilor generate prin sau cu sprijinul Inteligenței Artificiale. Brevetele asigură nu doar protecția juridică a creațiilor tehnice, dar și un cadru propice pentru atragerea investițiilor, promovarea transferului tehnologic și consolidarea colaborărilor între mediul academic și sectorul privat. Totodată, sustenabilitatea și eficiența sistemului de proprietate intelectuală depind de capacitatea acestuia de a se adapta noilor realități tehnologice, prin introducerea unor reglementări clare privind statutul inventatorului, revizuirea criteriilor de brevetabilitate și garantarea transparenței decizionale.

Viitorul drepturilor de proprietate intelectuală în era Inteligenței Artificiale depinde în mod direct de capacitatea sistemelor juridice naționale și internaționale de a răspunde adecvat acestor provocări. Este imperativă adoptarea unui cadru legislativ echilibrat, care să faciliteze inovația tehnologică, protejând totodată interesele creatorilor, ale inventatorilor și ale societății în ansamblu.

Republica Moldova întreprinde pași importanți în direcția alinierii legislației naționale privind protecția brevetelor de invenție la standardele internaționale. Aceste demersuri contribuie la consolidarea unui ecosistem inovativ rezilient, favorabil atragerii de investiții și susținerii progresului tehnologic durabil. Prin promovarea unui cadru legal modern și incluziv, Republica Moldova își afirmă angajamentul față de protejarea drepturilor de proprietate intelectuală și valorificarea potențialului transformator al inteligenței artificiale.

BIBLIOGRAFIE

1. AGENȚIA DE STAT PENTRU PROPRIETATEA INTELECTUALĂ (AGEPI). Online. Disponibil: <https://agepi.gov.md/ro> [accesat 2025-03-12].
2. *Cartea Albă privind Inteligența Artificială și Guvernanța Datelor*. Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării. Sub-Consiliului pentru Inteligență Artificială și Guvernanța Datelor. Online. Disponibil: <https://drive.google.com/file/d/1MDEGQ3snOiYXeM5G1YZfV8yH6ZFWxVTJ/view> [accesat 2025-03-12].

3. CONSILIUL UNIUNII EUROPENE. Convenția-cadru a Consiliului Europei privind inteligența artificială, drepturile omului, democrația și statul de drept. Online. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CONSIL:ST_12516_2024_INIT [accesat 2025-03-22].
4. CUNTZ, Alexander; FINK, Carsten and STAMM, Hansueli. Artificial Intelligence and Intellectual Property. World Intellectual Property Organization. *Economic Research*. Working Paper. 2024, No. 77. Disponibil: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4757971> [accesat 2025-03-12].
5. EUROPEAN PATENT OFFICE (EPO). Online. Disponibil: <https://www.epo.org/en> [accesat 2025-03-12].
6. Hotărâre cu privire la aprobarea Strategiei de transformare digitală a Republicii Moldova pentru anii 2023-2030 nr. HG650/2023 din 06.09.2023. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2023, nr. 383-386/900, pp. 7-33. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139408&lang=ro [accesat 2025-03-19].
7. Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe nr. 230 din 28.07.2022. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2022, nr. 278-282/578, pp. 4-42. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140343&lang=ro# [accesat 2025-03-14].
8. Legea privind protecția invențiilor nr. 50 din 07.03.2008. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2008, nr. 117-119/455, pp. 7-22. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=136989&lang=ro# [accesat 2025-03-14].
9. *Regulamentul (UE) 2024/1689 al Parlamentului European și al Consiliului* din 13 iunie 2024 de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială și de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 300/2008, (UE) nr. 167/2013, (UE) nr. 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 și (UE) 2019/2144 și a Directivelor 2014/90/UE, (UE) 2016/797 și (UE) 2020/1828 (Regulamentul privind inteligența artificială). Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:32024R1689> [accesat 2025-03-17].
10. *Strategia Națională în domeniul Inteligenței Artificiale 2024-2027*. Online. Disponibil: <https://sgglegis.gov.ro/legislativ/docs/2024/02/gkvfmpbcr94t7s5hzj2y.pdf> [accesat 2025-03-17].
11. WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION (WIPO). Artificial Intelligence and Intellectual Property: Policy Considerations. Geneva: World Intellectual Property Organization. Disponibil: <https://www.wipo.int/en/web/frontier-technologies/artificial-intelligence/policy> [accesat 2025-03-18].
12. YANG, X. and YU, X. Preventing Patent Risks in Artificial Intelligence Industry for Sustainable Development: A Multi-Level Network Analysis. *Sustainability*. 2020, No. 12, 8667. Disponibil: <https://doi.org/10.3390/su12208667> [accesat 2025-03-22].